

Edukace v nelékařských zdravotnických oborech

2019/2020

Bc. Michaela Přibíková
Mgr. Martin Krause, DiS.
martin.krause@tul.cz

Pojmový aparát

pedagogika

"Pedagogika je sociální věda, která se zabývá edukační realitou, tj. zkoumá edukační procesy v různých edukačních prostředích. Edukační prostředí se vzájemně odlišují typem zúčastněných subjektů, obsahem, formami a intenzitou edukačních procesů a použitím různých edukačních konstruktů. Tyto odlišnosti vyvolaly vznik a rozvoj specifických pedagogických disciplín a výzkumných témat pedagogické vědy."

(Průcha, 2009, s. 15)

výchova

- veškeré procesy utvářející osobnost jedince

vzdělávání

- proces osvojování poznatků

vzdělání

- výsledky výchovně-vzdělávacího procesu
- tzn. produkt procesu

Pojmový aparát

edukace

„Proces soustavného ovlivňování chování a jednání jedince s cílem navodit pozitivní změny v jeho vědomostech, postojích, návycích a dovednostech.“

(Juřeníková, 2010, s. 9)

vyhláška č. 55/2011 Sb. (novelizace č. 391/2017 Sb.)

§ 3 Činnosti zdravotnického pracovníka s odbornou způsobilostí

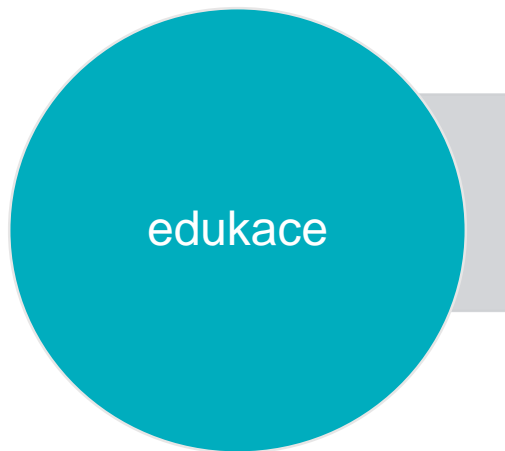
- *g) motivuje a edukuje jednotlivce, rodiny a skupiny osob k přijetí zdravého životního stylu a k péči o sebe*

§ 4 Všeobecná sestra

- *k) edukovat pacienty, případně jiné osoby v ošetrovatelských postupech, použití zdravotnických prostředků a připravovat pro ně informační materiály,*

Pojmový aparát

zpětná vazba

Pojmový aparát

edukant

- učící se objekt
- např. pacient
- charakteristika
 - kognitivní (inteligence, styly učení, ...)
 - afektivní (postoje, motivace, potřeba, ...)
 - fyzická (věk, pohlaví, současný zdravotní stav, ...)
 - sociální a sociokulturní (etnická příslušnost, ...)

edukátor

- vyučující objekt
- všeobecná sestra, porodní asistentka, nutriční terapeut, ...
- charakteristika
 - osobnostní (věk, temperament, zdravotní stav, ...)
 - profesní (zkušenosti, odpovědnost, ...)

Pojmový aparát

edukační konstrukty

- všechny produkty sloužící k podporování, kontrolování a řízení edukace
- např. kurikulární programy, edukační teorie, modely, plány, zákony, učebnice, standardy, testy, ...

edukační prostředí

- místo, kde probíhá edukace (edukační procesy)
- odlišují se obsahem, formami a intenzitou edukačních procesů

Edukace v nelékařských zdravotnických oborech

1) primární

- zaměřena na zdravé osoby

2) sekundární

- zaměřena na jedince, u kterého nemoc probíhá a je vyléčitelná

3) terciární

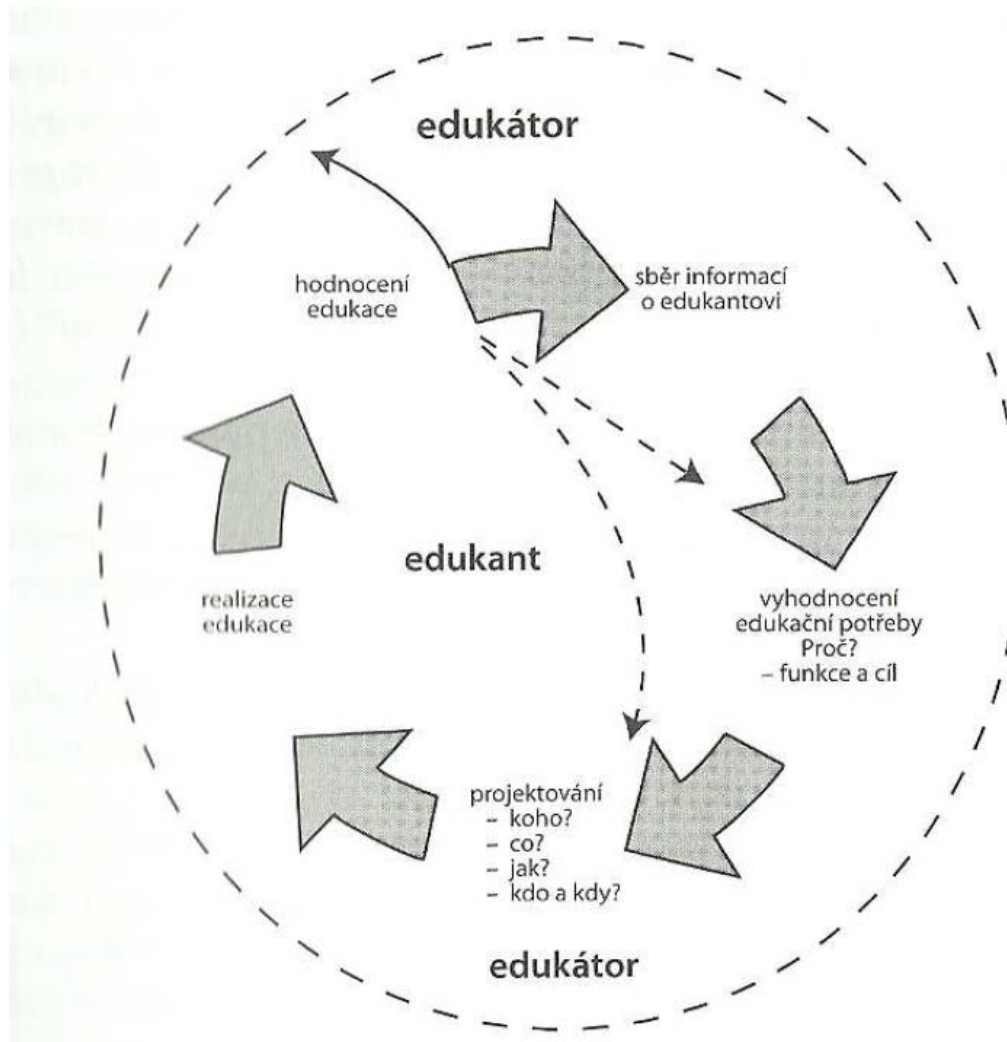
- zaměřena na jedince, u kterého není možnost nemoc vyléčit, ale lze zabránit rozvoji komplikací

EDUKAČNÍ PROCES

Edukační proces

Edukační proces

Fáze/kroky		Činnosti v ošetrovatelském procesu
Edukace	Ošetrovatelský proces	
počáteční pedagogická diagnostika	zhodnocení/ posouzení	získávání informací o klientovi
projektování	stanovení ošetrova- telské diagnózy	stanovení ošetrovatel- ského problému, stanovení příčiny, projevů a důsledků těchto problémů
	plánování ošetrova- telské péče	sestavení plánu ošetro- vatelské péče pro vyře- šení ošetrovatelských problémů klienta
realizace	realizace ošetrova- telského plánu	realizace intervencí pro uspokojení potřeb klienta a odstranění ošetrovatelského problému
upevňování a prohlubování učiva		
fáze zpětné vazby	hodnocení	hodnocení výsledků ošetrovatelské péče

1. fáze – edukační zhodnocení (Nemcová a kol., 2010)

sběr informací

zjištění

- úroveň vědomostí, dovedností a návyků
- motivace
- postoje
- hodnoty
- předpoklady pro učení
- styl učení
- fyzického a psychického stavu
- sociálně-kulturně-ekonomické zázemí
- současný zdravotní stav

- **cíl: identifikování a definování edukační potřeby**

2. fáze – edukační diagnostika (Nemcová a kol., 2010)

- **stanovení edukačních diagnóz**
 - deficit ve vědomostech pacienta
 - deficit ve zručnosti pacienta
 - deficit v postojích pacienta

příklad dle NANDA (2018–2020)

- Nedostatečné znalosti (00126)
- Snaha zlepšit znalosti (00161)

3. fáze – plánování edukace (Nemcová a kol., 2010)

- plánování společně s pacientem na základě edukačních problémů, potřeb
- postup, jakým způsobem bude edukace probíhat

stanovení cílů edukace

- předpokládaný výsledek edukace
- charakteristika cílů (přiměřený, jednoznačný, kontrolovatelný, komplexní, ...)
- **cíle**
 - **krátkodobé**
 - **dlouhodobé**
- stanovení priorit edukace

3. fáze – plánování edukace (Nemcová a kol., 2010)

- stanovení jasných a měřitelných cílů
 - postoje – afektivní
 - kognitivní – vědomosti
 - psychomotorické – zručnost

stanovení cílů edukace

cíle

A) afektivní (postoje)

- utváření postojů, hodnotových orientací, tzn. Co pacient cítí k tomu, co ví a co si myslí.

B) kognitivní (vědomosti)

- rozvoj poznávacích procesů, tzn. Co si pacient myslí a co ví.

C) psychomotorické či behaviorální (zručnost)

- zaměření na činnost vyžadující nervosvalovou koordinaci
- tzn. Co klient dělá jako výsledek jeho vědění, myšlení a cítění.

3. fáze – plánování edukace (Nemcová a kol., 2010)

výběr základního učiva

- uspořádání učiva, výběr pojmů, faktů, teorií, ...

konkrétní činnost edukantů

- činnosti vedoucí k osvojení učiva a dovedností

organizační formy, výukové metody, učební pomůcky a didaktické techniky

A) organizační formy

- řízení učební činnosti edukantů
 - **individuální**
 - **individualizované** (např. e-learning)
 - **skupinové**
 - **hromadné** = frontální výuka

3. fáze – plánování edukace (Nemcová a kol., 2010)

B) výukové metody

- **metody slovní** (vysvětlování, vyprávění, přednáška, práce s textem, atd.)
- **metody názorně demonstrační** (instruktáž, práce s obrazem, atd.)
- **metody dovednostně praktické** (napodobování, manipulování, atd.)

C) didaktické techniky

- učební pomůcky a didaktické techniky

edukační pomůcky

- **textové** (učebnice, edukační materiál, pracovní listy, ...)
- **vizuální** (fotografie, dataprojektor, modely, trenažéry, zdravotnický materiál (např. inzulínové pero)
- **auditivní** (hudební a zvukové záznamy (např. záznam srdečních ozev, ...)
- **audiovizuální** (výukové filmy)
- **počítačové a učební programy** (interaktivní učební programy)

4. fáze – realizace edukace (Nemcová a kol., 2010)

- působení vybraných metod a pomůcek na proces osvojování znalostí, dovedností a postojů edukanta
- probíhá zde sledování a hodnocení edukanta, jakým způsobem postupuje v učení, ...
- **fáze**
 - **motivační** – zájem edukanta a edukátora
 - **expoziční** – zprostředkování informací, demonstrování postupů
 - **fixační** – upevnění poznatků a získané zručnosti pacienta
 - **hodnotící** – zhodnocení, co pacient zvládnul, jak zvládnul daný úkon atd.
- **edukační standard**

5. fáze – vyhodnocení edukace (Nemcová a kol., 2010)

- hodnocení dosažených výsledků, jak edukantem, tak edukátorem
- důležitost sebehodnocení
- dokumentace
- zpětná vazba

- ukončení edukace
- pokračování edukace
- reedukace

Zásady správné edukace

- stanovení cíle a plánu realizace edukace
- motivace edukanta a edukátora
- komunikace
- holistický přístup
- volba správné metody a formy edukace
- zpětná vazba
- správné načasování edukace
- ...

Použitá literatura

- ŠULISTOVÁ, Radka a Marie TREŠLOVÁ. *Pedagogika a edukační činnost v ošetrovateľskej péči pro sestry a porodní asistentky*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2012. ISBN 978-80-7394-246-5.
- JUŘENÍKOVÁ, Petra. *Zásady edukace v ošetrovateľskej praxi*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2171-2.
- PODRAZILOVÁ, Petra a kol. *Teorie ošetrovateľství: (skripta pro bakalářské studijní obory)*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2016. ISBN 978-80-7494-297-6.
- NEMCOVÁ, Jana a kol. *Moderná edukácia v ošetrovateľstve*. Martin: Osveta, 2010. ISBN 978-80-8063-321-9.

DĚKUJI ZA POZORNOST

